

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету Міщанчук Вікторії Миколаївни на кваліфікаційну наукову працю Цуй Шилін «Формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дослідження

Процеси глобалізації та модернізації, які відбуваються в сучасному освітньому просторі, потребують фахівців високого рівня освіченості, культури, професіоналізму, здатних адаптуватися до швидкоплинних світових змін та викликів сучасності, готових до самостійної і творчої діяльності, самореалізації своїх мистецьких потенцій, вирішення поставлених професійних завдань і самовдосконалення впродовж всього життя. Тому необхідною умовою і одним із пріоритетних напрямів удосконалення системи вищої музично-педагогічної освіти є використання компетентнісного підходу в формуванні готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до підвищення професійного рівня, що передбачає володіння ними широким спектром психолого-педагогічних, музикознавчих, теоретико-методологічних, музично-виконавськими знань, умінь і навичок, налагодженню комунікації і ефективної взаємодії із суб'єктами освітньо-виховного процесу, з метою забезпечення якісного музичного виховання нової генерації.

Дисертантка слушно наголошує, що цілеспрямоване налагодження координації педагогічних дій викладачів різних дисциплін в реальному освітньому процесі сприятиме формуванню поліфункціональної й багатовекторної фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва й досягненню ними успіху в музичній освіті завдяки долученню до духовних і художніх цінностей музичного мистецтва. На сьогодні доводиться визнати, що хоча і є в наявності значна кількість наукових праць з означеної проблеми, однак питання формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації на цей час не стали предметом спеціального дослідження.

З огляду на вищезазначене тема дисертаційного дослідження Цуй Шилін «Формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації», без сумніву, є актуальною як за теоретичними, так і за практично-значущими ознаками.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Зазначаючи актуальність досліджуваної проблеми, необхідно відмітити, що дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», є складником наукової теми кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми (реєстраційний номер 0120U002017).

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (протокол №12 від 27.06.2018 р.).

3. Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів

Оцінюючи дисертаційну роботу за новизною, слід відзначити, що Цуй Шилін дійсно вперше: запропоновано розв'язання проблеми формування в майбутніх учителів музичного мистецтва фахової компетентності на засадах міждисциплінарної координації; визначено сутність і структуру фахової компетентності в єдності особистісно-мотиваційного, гностично-інтеграційного, виконавсько-фахового, методико-практичного і творчо-корекційного компонентів; обґрунтовано наукове забезпечення означеного процесу з урахуванням парадигмальних настанов наукових підходів (компетентнісного, інтегративного, індивідуально-особистісного, полісуб'єктного, праксеологічного, рефлексивного, інноваційного), а також принципи їх реалізації в освітньому процесі; схарактеризовано педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації; обґрунтовано ієрархічно-системний прояв інтеграційно-координаційних процесів, представлених на міждисциплінарно-інтегральному, фахово-міжблоковому, предметно-цикловому рівнях досягнення суголосності між різними освітніми компонентами навчального плану, а також визначено домінантно-наскрізні функціональні завдання, властиві вчителям музичного мистецтва: надання скоординовано-стильової суголосності художньо-пізнавальним і виконавсько-формульним аспектам підготовки у процесі оволодіння студентів здатністю до самостійного аналітично-оцінного сприйняття і вербальної та виконавської інтерпретації музичних творів; алгоритмованого

формування навичок самостійного й творчого музикування на виконавських і музично-теоретичних заняттях на засадах врахування принципової єдності психолого-педагогічних засад їх утворення; актуалізації фахово-практичної обумовленості змісту предметно-фахових (навчальних) компетентностей та їх взаємоузгодженого спрямування на формування фахової компетентності майбутніх учителів.

Незаперечним є **практичне значення одержаних результатів** дослідження, що полягає в розробленні діагностичної методики виявлення рівнів підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до фахової діяльності, використанні пропонованих методів і технологій організації освітнього процесу на засадах міждисциплінарної координації в музично-педагогічних закладах різного освітнього рівня.

Значна частка апробованих методів і технологій може застосуватися в позакласній і позашкільній музично-педагогічній діяльності, в умовах підвищення кваліфікації фахівців даного профілю та у процесі фахового самовдосконалення майбутніх учителів музичного мистецтва.

Результати дослідження Цуй Шилін **впроваджено** в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (акт про впровадження від 02.05.2023, №190/24).

4. Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях

Основні положення кваліфікаційної наукової праці Цуй Шилін висвітлені у 9 наукових публікаціях, з яких 4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України, 3 з них у співавторстві, 5 – апробаційного характеру, з яких 3 у співавторстві. Доробки, що мають співавтора містять чітко вказаний особистий внесок здобувачки. Різні аспекти дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень

Аналіз дисертаційної роботи Цуй Шилін дає підстави відзначити високий ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків та результатів дослідження, що підтверджується як фундаментальністю теоретико-методологічної основи формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації, так і методикою формування означеного явища з експериментальною перевіркою її ефективністю.

Науковий апарат дослідження сформульовано професійно і коректно. З огляду на мету роботи, що полягала в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики формування в майбутніх учителів

музичного мистецтва фахової компетентності на засадах міждисциплінарної координації, було визначено п'ять завдань дослідження. Успішному розв'язанню окреслених завдань та підтвердженню достовірності результатів дослідження сприяло комплексне використання дисертанткою теоретичних (аналіз та узагальнення концепцій і теоретичних положень з методики формування фахової компетентності, обґрунтування педагогічних умов підготовки студентів до фахової діяльності за міждисциплінарним підходом, прогнозування й моделювання та ін.), емпіричних (педагогічне спостереження, анкетування, тестування, опитування, узагальнення оцінок незалежних експертів, рольові й ділові ігри, тренінги на удосконалення особистісних властивостей майбутніх фахівців, їх комунікативності й творчої активності), педагогічного експерименту та статистичних методів.

Структура дисертації продумана, логічно виважена та складається з анотацій українською та англійською мовами, списку публікацій здобувачки, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 251 сторінка, з яких основного тексту – 169 сторінок. У роботі представлено 10 таблиць і 8 рисунків.

У першому розділі «Теоретичні засади формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва» висвітлено результати розв'язання першого та другого завдань дослідження. Цуй Шилін здійснює ґрунтовний та всебічний аналіз робіт зарубіжних та вітчизняних науковців з питань використання компетентнісного підходу в освітній галузі та докладно розглядає специфіку впровадження загальних положень означеного підходу у процесі його реалізації в музично-педагогічній площині в українських закладах вищої музично-педагогічної освіти.

Вважаємо науково доцільним, що для виявлення сутності ключового поняття «фахова компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва» дисертантка аналізує сутність таких понять, як: «компетентність», «фахова компетентність», «професійна компетентність». Логічно обґрунтованим є висновок авторки роботи, де «фахова компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва постає як цілісно-інтегративне утворення, в якому поєднуються його особистісні властивості, знанієво-когнітивні, соціально-комунікативні й діяльнісно-практичні здобутки, які проявляються в його загальногромадянській позиції, ціннісних орієнтирах і духовних потребах, ставленні до учня як до рівноправного суб'єкта взаємодії й володінні ефективними способами педагогічного спілкування, здатності виявляти й вирішувати нові музично-педагогічні завдання, адекватно оцінювати удосконалювати рівень професійного розвитку та якість педагогічної діяльності,

тим самим забезпечуючи його самореалізацію в музично-педагогічній діяльності й успішне вирішення актуальних професійних завдань» (с. 44).

У дисертаційній роботі здобувачкою виокремлено і схарактеризовано різні рівні прояву компетентності особистості; визначено їх ієрархічність, вибудовану наступним чином: життєва компетентність; професійна компетентність; музично-професійна компетентність; музично-освітня (фахово-предметна) компетентність; фахова (фахово-навчальна) компетентність учителя музичного мистецтва (Рис. 1.1., с. 43). Зіставлення означених рівнів прояву компетентності особистості стає концептуальною базою об'єднання світоглядних, мистецько-теоретичних і виконавсько-практичних елементів у мистецькій діяльності й засвідчує про міждисциплінарну інтеграцію, яка сприяє вдосконаленню освітнього процесу.

Цуй Шилін визначає специфіку формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, яка полягає у багатофункціональності, відносній незалежності, ролі інтегративних узагальнень та цілеспрямованості у формуванні узагальнених способів діяльності й інтегративно-практичних знань, що мають формуватися засобами міждисциплінарної координації. У роботі акцентовано увагу на тому, що досягнення фахової компетентності здобувачів має сприяти налагодженню зв'язків між дисциплінами різних циклів – загальноосвітніх, психолого-педагогічних, музикологічних, виконавсько-практичних та методико-практичних. Схарактеризовано також особливості прояву внутрішньо-предметної координації, яка дозволяє досягти суголосності між різними освітньо-змістовими елементами певної дисципліни. Здобувачка виокремлює й домінантно-наскрізні функціональні завдання, а саме: музичне просвітництво, виконавсько-ілюстративна діяльність, формувально-виконавські, розвивально-творче, музично-освітнє, які мають вирішуватися вчителем під час викладання уроків музики та в позакласній музично-виховній роботі.

Заслуговує схвалення, що для обґрунтування компонентної структури фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в єдності особистісно-мотиваційного, гностично-інтегративного, виконавсько-фахового, методико-практичного і творчо-корекційного компонентів, здобувачка узагальнює й класифікує їх на засадах таких векторів, як художньо-компетентнісний, діяльнісно-компонентний, формувально-методичний і функціонально-інтегративний.

Відзначимо наукову цінність другого розділу дисертації, де Цуй Шилін висвітлює результати вирішення третього завдання дослідження, яке полягало в обґрунтуванні методологічних засад й методики формування в здобувачів вищої освіти фахової компетентності на засадах міждисциплінарної координації, де означений процес реалізується завдяки комплексу взаємопов'язаних підходів,

зокрема – компетентнісного, інтегративного, інноваційного, індивідуально-особистісного, полісуб'єктного, праксеологічного та рефлексивного з дотриманням відповідних принципів: творчого застосування знань й умінь у процесі різнофункціональної фахової діяльності; активізації умотивованого ставлення до самостійної творчої інтеграції знань і умінь, здобутих у процесі навчання та в самостійній пізнавальній діяльності; моніторингу перебігу міждисциплінарно-координаційних процесів; застосування ефективних (інноваційних) способів міждисциплінарної координації: обміну інформацією й корекції педагогічних дій; багаторівневої інтеграції в музично-освітньому практиці; зворотного зв'язку між фахово-функціональними завданнями й предметними компетентностями; фасилітативної підтримки; превалювання суб'єктно-творчого стилю педагогічного спілкування; корекційно-практичної спрямованості даних рефлексії та самооцінки.

До вагомих надбань варто віднести обґрунтовані здобувачкою педагогічні умови успішної реалізації міждисциплінарної координації: стимулювання настанови на зростання самостійності й творчої активності у процесі набуття фахової компетентності; забезпечення сприятливого середовища для професійно-творчої взаємодії всіх суб'єктів навчально-формульовального процесу; застосування сучасних технологій реалізації ідей міждисциплінарної координації у процесі формування в студентів фахової компетентності.

Результати виконання четвертого (розробити діагностичний апарат для виявлення рівнів фахової компетентності майбутніх фахівців) і п'ятого (експериментально перевірити ефективність методики формування в студентів бакалаврату фахової компетентності на засадах міждисциплінарної координації) завдань розкрито здобувачкою у розділі 3 «Експериментальна перевірка методики формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації».

Заслуговує схвалення якісно розроблений діагностичний апарат дослідження для виявлення рівнів сформованості фахової компетентності майбутніх учителів музичного. До кожного компоненту фахової компетентності визначено відповідні критерії (настановно-мобілізаційний, пізнавально-компетентнісний, функціонально-виконавський, формульовально-комунікативний, рефлексивно-інтенційний), показники, сформульовано ознаки їх прояву, виважено обрано діагностичні методи, здійснено аналіз та узагальнення даних констатувального зрізу, що дозволило Цуй Шилін виявити чотири рівні сформованості досліджуваного конструкту: компетентнісно-індиферентний, початково-пошуковий, самостійно-компетентнісний, творчо-компетентнісний та надати їм якісні характеристики.

Позитивної оцінки заслуговує ґрунтовність підходу авторки до логіки побудови формувального експерименту, під час якого здійснювалось впровадження розробленої авторкою методики формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації, що відбувалося у три етапи (спонукально-мобілізаційний, формувально-консолідаційний, творчо-верифікаційний).

Дисертація приємно вражає методичним інструментарієм, розробленим та впровадженим на визначених етапах дослідження. Головну роль на першому етапі відігравали інтерактивні методи: організація «круглого столу», «мозкового штурму», «брейн-рингу», дискусій і диспутів з проблемних питань, тренінги сугестивно-релаксичного й емпатійно-комунікативного спрямування на оволодіння м'якими навичками (soft skills), основами комунікативної культури та емоційно-вольової саморегуляції; на другому етапі задля забезпечення міждисциплінарної суголосності за домінанто-наскрізними завданнями активно використовувалися хмарні технології, соціально-мережеві чати, створювався колективний «творчий паспорт» студента, здійснювався моніторинг освітнього процесу та ін.); на третьому етапі застосовувалися – рольові й ділові ігри, «квазі-професійні» ситуації, інформаційно-комунікативні та цифрові технології (програмні комплекси DAW, мультимедійна дошка, нотно-графічні програми, створення звукових трактів, аудіо- і відео-монтажу та ін.), що були спрямовані на формування в респондентів інтегрованих, практично орієнтованих фахових знань і узагальнених умінь і засвоєння ними комплексу інноваційних технологій.

Детальне висвітлення дисертанткою статистичних результатів формувального експерименту доводить ефективність авторської методики та доцільність її впровадження в освітній процес з метою удосконалення фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами міждисциплінарної координації. Результати експериментальної роботи суттєво доповнюють та конкретизують додатки.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації

Відмітимо, що кваліфікаційна наукова праця Цуй Шилін має продуману та логічно виважену структуру, є самостійною, оригінальною працею, пройшла відповідну апробацію та відповідає чинним вимогам щодо її оформлення. Стиль викладу в дисертації наукових положень, матеріалів досліджень, висновків зрозумілий та доступний для сприйняття. Зміст дослідження в повній мірі відповідає вимогам академічної доброчесності.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

У цілому позитивно оцінюючи результати дисертаційної роботи Цуй Шилін, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження і побажання, що носять дискусійний характер.

1. Вважаємо, що враховуючи назву другого підрозділу другого розділу, визначеного як «Педагогічні умови й методи впровадження міждисциплінарної координації у процесі формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва», було б доцільно всебічно й повно обґрунтувати в ньому не тільки застосовані технології, а й комплекс методів, які впроваджувалися у наступних розділах роботи.

2. Цуй Шилін на стор. 174 наводить приклади вибіркового дисциплін, зміст яких враховувався у процесі формування експерименту, а саме: «Практикум з художньо-педагогічних презентацій», «Основи звукорежисури», «Методика розвитку дитячого голосу». Бажано було б більш детально пояснити, в чому полягає їх корисність з погляду вирішення завдань дослідження і, можливо, навести фрагменти цих програм у додатках.

3. На наш погляд, було б доречно навести модель методики формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації наприкінці другого, а не третього розділу, що дозволило б узагальнити дані теоретичної частини дослідження й перейти до представлення змісту і процесу формування експерименту.

4. Вважаємо, що робота виграла б, якби були надані авторкою дисертації більш повні пояснення до тих понять, які є специфічними для фахівців певної спеціальності, але не використовуються в інших галузях музичної педагогіки, а також щодо технологій, які на цей час ще не набули розповсюдження й визнання. Це наведення прикладу складної координації рухів у виконанні на скрипці штриха «Віотті», застосування технології сторітеллінгу, пропедевтики педагогічних помилок тощо.

5. Враховуючи педагогічний досвід роботи авторки дослідження зі студентами, доцільно було б навести в дисертації приклади із власної практики.

Однак висловлені зауваження та побажання суттєво не впливають на загальний позитивний висновок щодо проведеного дослідження, мають дискусійний характер й тому не зменшують наукову новизну, теоретичну та практичну значущість дисертаційної роботи, що рецензується.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Цуй Шилін «Формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної

координації» є цілісним, завершеним науковим дослідженням, виконаним авторкою самостійно на актуальну тему.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних авторкою наукових результатів, їх обґрунтованість і вірогідність, а також теоретичну та практичну цінність сформульованих положень і висновків, кваліфікаційна наукова праця **Цуй Шилін** «Формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації» відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її авторка, **Цуй Шилін** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музикознавства, інструментальної
та хореографічної підготовки Криворізького
державного педагогічного університету

Вікторія МІЩАНЧУК

